

Szűcs-Gáspár Borbála

Rózsaszín ég

A házak felett, az ég peremén
kis rózsaszínű felhőcske pillant ki
a Bakony fekete gerince mögül.
Új hajnalt ígér, ébredő napot.
Kis ecsetvonás a mélykék hajnali horizonton.
Szende leányként bontakozik ki,
Lila kendőt von fátyolként vállaira,
Egyre dalmahodik, úzi a tovatűnő éjt.
Rózsaszín keblét kitakarja,
Narancsvörös és bíborlila bársonyba vonja
a Bakony sötét sziluettjét.
És lassan kitárulkozik,
derekát, haja koronáját
aranyküllök övezik tündökölve.
Élednek a fák nektáros csipkéi
A fenyőfán megszólal a hajnali feketerigó.
Ajkam, szemem, pihegése, ölelő karom
rózsaszín mosolyba öltözik.
Hangtalan dalolva üdvözlöm az új napot.
a rózsaszínből aranyba áttűnő mát,
az életet,
a holnapot.

Csóktalan

Nem csókolt csókok csóktalan csodáján
visszaköszön a félelem,
hogymár sohase csókol senki
az átvirrasztott éjjelen.

Úgy lesz sötét, hogy nem virrad már,
denevér szárnyú, hangtalan,
a vágyak vágya vágytalan hal,
minden óhaj ablaktalan.

Úgy lesz álmod, hogy nem álmodol,
csak ábránd lesz a látomás,
úgy lesz csoda a csodavárás,
Tünde tünékeny, semmi más.

A társad lesz a társtalanság,
az karol, csókol, ölel, szeret.
A vidám világ világosban
Magányodon csak nevet, nevet.

Szokmáry Dalma

Körkörös

Hántol, darál, zúz és öröl. Hántol, darál, zúz és öröl. Körbe-körbe, csak folyvást, csak folyvást. A lapátokon csattog a víz, csurog lefelé a patak a malomárokba. Monoton hang, állandó csobbanás, lassú mozgás. Mindig hajtvá, egyre csak egyre, fordul a tengely körül a vízikerek.

A pincébe ereszkedve, az őrlőszerkezet öles tartógerendájában vésés: 1837. A hatalmas vas- és fagépészet tehát a 19. század első felében készült, de az épület korát talán csak a levéltári fondjegyzékek őrizhetik.

A vidék, hol bővizű patakok futottak a Balaton felé, előbb vagy utóbb malmok otthonává vált. Felülcsapott vízimalmokban öröltek a molnárók, lisztes képpel, erős marokkal, mázsás zsákok súlya alatt megroppant derékka.

A malomépület komor kőfalait a hajdanvolt molnár egy dermesztő és kíméletlen tél után átrakatta. A faluból hívott segítséget, akadtak is szép számmal, kik jöttek segíteni a nagy munkában. A molnár is ment, ha disznót kellett vágni, ha szüretre gyűlt a nép, vagy éppen a leégett templomtornyot építették újra a falusiak. A molnár meguntá, hogy a völgybe lezúduló hó bent rekeszti a malomban, és a kétszárnyú faajtót nem győzi megnyitni kakasszóra. Hát mérgeben fordított egyet a malmon, éppen hogy csak kilencven fokot. A falakban négy-négy fekete luk megőrizte az egykor volt keresztgerendák helyét. És ha már átrakatta a falakat, a nádtető helyére már cserepet rakott vissza.

A molnár – az utolsó a sorban – két lányával és feleségével élt a völgyben, a falutól vagy négyszáz méterre. A Balaton felé, a patak mentén még két molnár örölt, mindketten hatalmas malomban, járó vízikerekkel. Hogy a mi molnárunk hányadik volt a sorban, hogy nagyapja, szépapja is ott élt-e, nem tudjuk. Az írással nem sokat bajlódtak, olvasásra sem tudásuk, sem idejük nem akadt. A munkára és az udvarra annál inkább.

A malom az erdő sűrűjében húzódott, háta mögött a patak bújt meg. A vízfolyás túloldalán kis föld, kukoricának való, hogy legyen mivel etetni az állatokat. Mellette konyhakert, a molnárné dolga-gondja. Az udvart nem kerítették körbe, egyik oldalon nádtetős fészter állt: nyulak, szárnyasok otthona és a háziak potytyantós budija. Nem ám különálló épületben: szépen beépítve a fészterbe, mésszel gondozva minden egyes tavasszal. A malommal szemben istálló épült, tehének tanyája és a munkához való szerszámok tárhelye. Az udvarba lejtős földút vezetett le, azon ereszkedtek le a szekerek a bejárathoz, hogy a zord kőfalak közül elvigyék a kenyérlisztet. Hányszor ragadtak bele a sárba, hányszor húzták-vonták a tengelyig besüppedt, megrakott szekereket, és hányszor ittak egy-egy kupicával,

amikor végre megszabadultak a dagonyától! Hányszor kérte – mindhiába – a molnár, hogy ne jöjjenek le az udvarba! „Vesztett fejsze nyele.” Ez volt a szava járása. Az udvar közepén terebélyes diófa vetett árnyékot, egy kisebb a lejtős út felett növesztette lombkoronáját.

A molnár akkor gondolt először a kerék kérlelhetetlen mozgására, amikor már elég öregek voltak az asszonnyal ahhoz, hogy több gyermekük ne szülessen. Lánya nem mutatott hajlandóságot sem a férfimunkához, sem a férjhez menéshez. A molnár egyetemre járatta mindkét leányát, onnan a völgyből, a nagyvárostól kétszáz kilométerre, a pottyantós budi mellől, a szobakonyha malomból. Jobb életre, könnyebb életre szánta őket. Neki a falusi iskola jutott, de sosem bánta. Molnár lesz belőle, mindig is tudta.

Másodszor akkor jutott eszébe, amikor a víz apadni kezdett, és nem úgy járt a kerék, mint annak előtte. Harmadszorra, amikor a tanácsi népek gyűlést tartottak a faluházban és közölték: beszolgáltatás, vízjog elvétele, termelői szövetkezet. A molnároknak egyszer csak nem lett munkájuk. Kiemelkedő kisiparos nem lévén, fel kellett hagynia a mesterségével. Nem volt ő sem cipész, sem órás, semmilyen kiemelt kisiparos, akkor talán folytathatta volna. Így csak kuláklistára került. A molnár leengedte a zsilipet, elzárta a víz útját a malomcsatornában, és lassan megállt a kerék. Lement a pincébe, vasrúddal kiakasztotta a fő fogaskereket, és soha többé nem zsírozta be a bőrhevedereket. A körforgás megszűnt, az őrlésnek vége szakadt.

Negyedszerre akkor gondolt a kerékre, amikor az nagy robajjal, a megállítást követő hatodik évben, leszakadt. A hatalmas felépítmény, a mohás, de kiszáradt, feleslegessé vált fakerék a malomárokba zuhant. Recsegeve, törve, megadva magát az elmúlásnak. A tengely csonkja rémülten meredt ki a házfalból.

A lányok már elköltöztek a völgyből, az asszony sokat betegeskedett, de azért elkapálgatott a konyhakertben, megetette az állatokat. A molnár, hogy valahogy meglegyenek, jobb híján nyúlborrel kereskedett, vagy éppen mikor mivel. Idővel aztán a kis darab földdel is több volt a gond, mint a haszon. Nem volt sem nyugdij, sem biztos megélhetés. Csak az évek száma nőtt.

Egyik este, a malomasztalnál ülve, a petróleumlámpa fényénél, kevés írástudományát elővéve, néhány sort vetett papírra, köztük ezt: Balaton-felvidéken használaton kívüli vízimalom eladó. Másnap felsétált a faluba, és ott megkérte a postáskisasszonyt, hogy a rákövetkező héten jelentesse meg az országos lapban a hirdetést. Hazafelé menet benézett a kocsmába, és tíz perc alatt megalkudott a tehenekre, a disznókra. A tíz percbe az is belefért, hogy megkért néhány helybelit, menjenek le hozzá holnap vagy utána, lenne egy kis dolog a háznál, és ő már nem bírja egyedül.

Amikor leért a völgybe, töltött magának vizespohárba pálinkát, egy ültő helyé-

ben felhajtotta, majd bement a beteg asszonyhoz a szobába. Leült az ágy szélére, és három mondatban elmondta a molnárnénak, hogyan esett a malom dolga. Az asszony az öreg kezére tette a kezét, szeméből könny csordult, de csak annyit mondott: „Ha így látta jónak, hát így kellett lennie.”

Másnap megérkeztek a segítők, és befalaztak egy-egy ajtót. A hosszanti malom-épület így három részre szakadt: külön épület lett a liszteszsákok terme, a malom a szoba-konyhával és végül, a harmadik rész az egykor adásvételre használt helyiség. Néhány nappal később a jószágokat is felhajtották a faluba, és a sorban levá-gott tyúkrok helyére sem kerültek újak. A molnárné beköltözött a városba az egyik lányához, és várták, hogy az öreg fogadja az érdeklődőket, és a legjobb háromnak eladjon egy-egy részt.

Aztán vevők érkeztek, idegenek egymásnak. Egy-egy idős házaspár a kisebb részeket vette meg, a középső épületrészre két fiatalember – már gyakorló család-apák – tettek ajánlatot. Az idős molnár megalkudott a házrészekre, majd az utolsó szárított nyúl bőrt is leakasztotta az istálló faláról.

Eladta az elei és az önmaga megélhetését biztosító malmot. Eladta a három részre szaggatott épületet, az udvart, az istállót, a fészert, a földet, és dolga végeztével a felesége után költözött be a városba. Nemzedékről nemzedékre adták át egymásnak a malomkulcsot a molnárok. A körforgás megszakadt: a molnár átadta az immáron három kulcsot az idegeneknek. Soha, még csak látogatóba sem nézett vissza oda, ahol felmenői házat húztak. Oda, ahová született, ahol dolgoz, de örömteli gyerekkora kötötte, oda, ahová asszonyt hozott, oda, hol a lányai szü-lettek, oda, ahol vérrel és verejtékkel küzdött a vízzel, a búzával, a hóval, az ázott földdel, a kufárkodókkal, az állatokkal, az államosítással és végül az ellehetetlenü-lés lassú elfogadásával. Otthagyni mindent... hátra se nézni.

A malomkerék pedig egyre csak roskadozott az árokban.

Az idegen harmadok, az új szomszédok jól megfértek egymással. A középső nagy részbe, a malom szívébe nagy élet költözött. Egy család, két házaspár, nyolc gyerek, háziállatok és csodanyaralások töltötték meg az udvart és a kőfalak hatá-rolta malmot. A patakban gyereklábak tapicskoltak, az istállóban biciklik dőltek egymásra, a fészterben fát tároltak az esti tábortüzekhez, az egykori nyúlól a gye-rekek rejtekhelyévé változott. A diófa alatt tűzrakó helyet raktak a férfiak, mely hamar a család szakrális helye lett: énekszó, szalonnasütés, elsírt szerelmek és örömkönyvek, hajnalt hozó beszélgetések színtere.

A malom új esélyt kapott. Megváltozott feladatkörrel, egy nagy rokonság nya-rait hivatott szolgálni. Már nem liszttől fehérlett a padlózat, nem disznók szaga töltötte meg a levegőt, és nem tehének mágása hangzott az udvaron. Tengelyig elmerült szekereket sem kellett kiszabadítani a sár fogságából. Csecsemőfürde-tésre használt bádoglavórok, tollasütők, kislapátok, dömperek heverték szerte-

szana az udvaron. Koszos tányérok, gyerekkéztől maszatos poharak és a felnőttek barna sörösüvegei sorakoztak a malom nagyasztalán, miután késő este elfújták a gyertyákat és a petróleumlámpákat. Az új tulajdonosok sem vezették be az áramot, ahogy a vízért is a közeli kútra jártak a ceglédi kannákkal, és a gázpalackot is talicskával tolták fel a faluba, cserére. A férfiak a konyhát átépítették kisszobának, kellett a hely. A malomkerék sosem épült újra, az árokban a víz és az idő megtette hatását: a kerék évről évre egyre kisebb lett, végül teljesen elkorhadt és tovatűnt, mint maga a molnár mesterség.

Más élet volt ez, mint a molnárék idejében. A gyerekek visitva fedezték fel, hogy az egykori gerendák helyén lévő lyukakban pelék és siklók tanyáznak. A rakott kőfalakon hol a mókusfélék kergették egymást, hol a siklók fogyasztotta komótos lassúsággal a mogyorós peléket. Ez volt a hőskor, a malom újjászületése. Testvérek, unokatestvérek, apák, anyák, rokonok, barátok, kutyák, macskák, papagájok, tengerimalacok, egy nyaras macskák nyári találkozóhelye. Telente nem sok mozgás mutatkozott a hideg falak ölelte épületben. Télvíz idején csupán egyszer jelentek meg a család férfitagjai, egy korhely hétvégére.

Mint minden idill, ez sem tartott sokáig. Talán tizenöt év volt, ami a malom hosszú életében nem számított túl soknak. Mégis, nem az évek száma számított igazán, hanem a benne és körülötte zajló élet. De válások harcai érkeztek a völgybe, a malom tulajdonosai hirtelen sokan lettek, és vállalhatatlanul összeférhetlenné váltak. Szigorú beosztás szerint, felváltva látogatták az egyre elhanyagoltabbá váló épületet. Miért fordítsak rá pénzt, ha úgylis az a másik élvezi? Csináltassa meg ő! Pedig munka akadt bőven. Jött hóesés, és a teher alatt beroskadt a tető. Újra kellett ácsoltatni. Jött víz, a bomlasztó, és a falak lassan szétnyíltak a tetőzet alatt. Összehúzták. Süllyedt a padlózat, hajlottak a százéves pallók, végül kicserélték őket hajópadlóra. A házzal együtt öregedtek a tulajok, a fiatalok sorban családot alapítottak.

Évek múltán, amikor végre rendeződni látszottak a viszonyok, hirtelen megállt a család szíve. Az anya az udvar fáiban, a patak sodrásában, az épület köveiben hagyta mosolyát. Halála után a malom falain szélesebbé váltak a repedések. Egyre többet és egyre jobban ázott a tető, a falak, a földem. Dohos lett és penészes az öreg malom. A ráfordítás, a figyelem egyre csak lanyhult, végül szinte teljesen alábbhagyott. A fiatalok még levitték a gyerekeiket, hogy megmutassák a mesevilágot, de a nyaralásokat idővel már komfortosabb helyeken képzelték. Jó ám a meleg víz, a villanyáram és a kulturált illemhely. A vadromantika utáni vágyat felváltotta a rideg valóság. Pénz kell, sok, hogy rendbe tegyék! Pénz talán lenne is, de sok a tulaj. Sok tulaj, sokfélét akar. A szomszédok kihaltak, az örökösök hanyagolták a házrészeket, a völgyben álló másik két malomból pedig panzió lett.

Nyárra nyár jön, télre tél, és már a kerékcsont is régen kirohadt a falból. Kú-

szónövények rongálják a falakat, mállik a külső vakolat, a cserepek szomorúan potyognak a földre. A patakban hol van víz, hol nincs. A házba ki-be jár a szél, egy kitört ablaktáblával játszik. Kis vadállatok vették át a hatalmat odabent, pereg az egykori vályog a rakott kövek közül, por és föld mindenütt. A lakószobában a szekrény mögül makacs vízi nád tör elő. A pelék a pokrócokban ellenek, majd oda hálnak. Az istálló helyét már csak egy nagy terméskőhalom jelöli. Az udvart a vaddisznók újra a régi sártengerré változtatják. Ahogy az udvar nagy részét a gaz veri fel, úgy a patak mögötti műveletlen földet is, ellenállás nélkül hódítja vissza az anyatermészet.

A malom a lemondás és a rossz lelkiismeret tanyája lesz. A sok tulajdonosból végül is egy marad, aki nem győzi. Hogyan is győzhetné, egyedül kellene egy több száz éves malmot hamvaiból feltámasztania. Az utolsó látogatáskor a régi tulajdonosok, a megegyezés szerint elvitték, amit lehetett. Bútort, ládát, szerszámot, ruhát, takarót, hálózsákot, petróleumlámpát, fazekat, pöttös bögrét, labdát, napernyőt, bográcsot, strandpapucsot, szívószálat, préselt virágot, szárított siklóbórt, fényképet, képeslapot, gyékénykosarat, fenőkövet, növényhatározót. Vitték, amit lehetett. Otthagyták a nyaraikat, az anyjuk mosolyát, a kutyájuk nyughelyét, a gyermekkor kacagó szivárványát, a kamaszkor gyötrelmeit, a patak vizében fürdést, a szeretkezéseket az udvaron, a bográcsozást, a sátorállítást, a széljárta fák hangját, az egerészölyv repülését, a petróleumlámpa szagát. Úgy szakították széjjel a lelküket, ahogy annak idején a molnár: ők sem tudtak többé visszamenni. Amikor először gördült az udvarba a Zsiguli, mindannyian azonnal szerelembe estek a malommal. Az első nyár után tudták, hogy ez az a hely, ahol mindnyájan önmaguk lehetnek. Talán ezért nem tudtak sem ők, sem az öreg molnár hűtlenségük és önmegtagadásuk színhelyére visszatérni.

A malom, ez az elárvult, generációkat kiszolgáló, munkás napokat, nyaralásokat, örömteli szerelmeket, bántó veszekedéseket és csalásokat is átélő épület, ott a völgy közepén, a patak és az erdő ölelésében, végül átadta magát a teljes enyészetnek. Egész léte során most tapasztalta meg azt, hogy milyen az, amikor senki nem néz feléje. Több mint egy éve várja, hogy valaki megérkezzen. Egy öreg molnár, egy fiatalember a ház foglalójával, egy ősz hajú asszony, egy szemüveges kislány, mindegy, hogy ki, csak valaki jönné már! Akkor nem éreznék, hogy elhagyták. Nem szolgált rá, erre az istenhozzád nélküli búcsúhoz, erre a magyarázat nélküli szakításhoz.

Csend ül benne és rajta. Az ajtó kulcsra zárva, de úgy elvetemedett már a fa, hogy játszi könnyedséggel benyomhatná egy arra járó idegen. Senki nem venné észre, ha akár be is költözne. Romló állapotában ez az egy reménye maradt: hátha benyitnak...

Véghelyi Balázs

Párizs, 2015

Párizsba beszökött az ősz,
viharral jött, ott is maradt.
Ismeretlenül ismerős
minden, lombtalan fák alatt.

Bányásképekre

Redőkbe rándult figyelem,
arcukon korom.
Mélybe törtek – fennmaradni:
fák a romokon.

Tanulság

A Sajó partján, Muhinál
1241-ben
szekértáborral
kerítették el magukat a magyarok.

Az ellenség
felgyújtotta a szekereket,
így a tábor égő koszorú lett
a nemzet sírján.

Örök tanulság:
a szekértáborok
semmire sem jók.

Kibontakozás

„Kezdenél magaddal valamit
ahelyett, hogy olvasol!” – mondta
egy utastársam a metrón, miután
félrelökött, hogy mehessem
kezdeni valamit magával.

Közösségi közlekedés

*„A villamos gyors, de nem büfé.”
(BKV)*

Várákozunk a pirosnál.
Szaglik a pizza, gyros-tál.

Sokk

„Szia, ne haragudj...” – lépett elé
a pályaudvaron. Ma már a harmadik:
gyakorlott mozdulattal nemet intettem.
Nekem sincs elég, és elvből sem akarok
ifjú szívek kábulatában élni,
mint a vágóhidak alkalmazottai,
akik sokkolóval leterítik az állatot,
mielőtt szívébe döfnék a kést...

„Csak azt akartam kérdezni:
a százhalombattai busz
megvárja ezt a vonatot?”
Ekkor láttam meg vállán
a hangszeret és tiszta tekintetét.
„Igen” – mondtam, mint a sokkolóval
leterített állat a vágóhídon,
mielőtt szívébe döfnék a kést.

Kis Pál István

Beavatásaim

(Részlet)

Borvidék, fröccsvidek

Hogy Szekszárdra költöztünk, gyűttment és csekély földművelési tapasztalattal bíró értelmiségi létemre, hamarosan került szőlőnk is. Jeles népművelő és koreográfus kollegám, Miska bácsi mondogatta mindig – megsodorva gondosan felfelé kunkorított bajuszát –, *addig úgyse leszel igazán szekszárdi, amíg száz tőke szőlőd, s abból legalább egy hektó saját borod nem lesz.* Nem volt nehéz belátnom az igazságát, hisz alig-alig akadt körülöttem család, akinek ne lett volna a zártkertekkel övezett város határában valahol egy kis szőlője. Gondoltam, ezen ne múljon, hát legyen! Így aztán lett.

Arra persze nem futotta, hogy kész portát vegyek termő szőlővel, pincével meg borházzal, merthogy a nyolcvanas évek közepén még megkérték annak az árát. A városi tanácstól csak ugaron maradt, úttól, víztől, villanytól távol eső parcellákat lehetett bérelni. Találtam egyet a Csötönyi-domb tetején. Szántónak írták a jegyzékben, de valójában elvadult akácos volt. Végül mégis azt vettem bérbe, merthogy szép kilátás nyílt róla a Sárközre. Hej, de meg kellett dolgoznom azért a kilátásért. Munkagépekre se nagyon futotta, így többnyire pusztá kézzel kellett – irtva az akáccserjét, a gaszt, elrendezve a terepet, a közlekedést, a vízelvezetést – visszahódítanom kis kertemet az anyatermészetől. Éppen öt évembe került, mire aztán pince is lett, benne – először persze csak 50 liter – saját készítésű borral.

Talán mondanom sem kell, kész oltványra se futotta. Négyszáz vadalanyt ültettem, neveltem, majd oltottam nyakba. Ez utóbbi műveletet egy öreg gazdától lestem el, és olyan gyakorlatot szereztem benne, hogy később többen is kérték ebbéli segítségemet. Egy szeles, fagyos május eleji napon épp Tamás barátom, a városszerte ismert szülész-nőgyógyász szőlejében gyakoroltam magam, amikor odajött megbámulni iparkodásomat szomszédja, János, a város egyik iskolájának igazgatója. Hozott demizsont is, poharat is, meg kedvet a beszélgetésre. Az én kezem a szóra persze nem állt meg, csak araszolgattam négykézláb tőkétől tőkéig a sorokban, s ahogy haladtam, ők engedelmesen követtek. Nem bántam a dolgot, mert útban nem voltak, amúgy meg elég egyhangú volt a munka.

Egy idő után János odakuporodott mellém, kezében a frissen töltött pohárral, csendben figyelte a sor utolsó tőkéjének bandázsolását. *Nehéz munka ez, én tudom, de te szépen és szaporán csinálsz* – mondta elismeréssel a hangjában –, lát-

szik, hogy borvidékről való vagy! Erre már – mivel amúgy is végeztem – fel kellett állnom, hogy egyenesre ropogtassam a derekamat. *Amekkorát te tévedsz, János* – mondtam a szám elé emelt pohárba, mielőtt felhajtottam –, *én nem bor-, hanem fröccsvidékről, Csepelről származom.* Ma is szívesen mókázok életem e jellemző kettősségével, merthogy a pályám jellemzően a vörös Csepeltől, a vörösborig ível.

Szóval az én borsocializációm a fröccs meg a hosszúlépés jegyében telt. Pogány vidék, de nem barbár. A borivásnak ott is megvan az ideje, a rendje és a szertartása, csak a bor és a víz kettősségére áthangszerelve. Azt nem mondanám, hogy nagyon magasröptű lenne. Inkább praktikus, mint misztikus, bár ki tudja? Talán, ha Héphaisztosz műhelyében keresnénk a gyökerét, vagy épp a kovácsisten – Aphroditével közös – hálószobájában? No, ennyire azért nem vagyok filosz. Maradjunk inkább a praktikumnál.

Ha valaki, mint én, a fiatalkorát egy ipari óriás műhelyeiben töltötte, tudja, hogy a vas alakításának kétféle módja van, a hideg és a meleg megmunkálás. A meleg megmunkálás főszereplője a tűz, a hideg a fémforgácsoló eszköz, némi egyszerűsítéssel az ipari gyémánt meg a vídia. A tűz által uralt üzemek és munkahelyek hőmérséklete többnyire igen magas, a bennük dolgozók folyadék és regenerálódási szükséglete a munkahely hőmérsékletének függvényeként növekedik. Védőitaluk leginkább a némileg hűtött szóдавíz.

A melegüzemek dolgozóinak különös a viszonya ehhez az italhoz. Míg Jedlik Ányos vélhetően azért ajánlotta találmányát a Fóton vendégeskedő reformértelmisség figyelmébe, hogy a házigazda, Vörösmarty Mihály közismerten gyenge minőségű borát ihatóvá tegye, addig a gyári munkások a bort használták a már kissé megutált szóda ízének feljavítására. Tudom, az ókori görögök közemberei csak vízzel hígítva ihatták a bort, de e szokás mögött a gyakorta fertőzött víz fertőtlenítésének kényszere munkálkodhatott. A magyar fröccskultúrában hamar általánossá vált a bor és a szóдавíz új minőségként való együtthatásának elvárása. E célra hagyományosan az erős savgerincű, gyümölcsös ízű fehérborokat, a könnyű vörös sillereket, míg újabban a rozé borokat használjuk. A testes vörösökbe, az édes vagy félédes fehérborokba nem való a szóda, a desszertborok hígítása pedig bűncselekményszámba megy. Egy percig sem állítom, hogy a gyárkerület kocsmáiban mindig ez a tudatosság működött, de ha igényes vendég érkezett, a csapos többnyire tudta, hogyan és mivel szolgálja ki.

Ilyen igényes borivónak számított a TMK villanyszerelő csoportvezetője, Géza bácsi, a mesterem. Mindenben igényes volt, de hogy a borivásban is, csak utolsó évesként tudhattam meg. Akkoriban sem divott a szakoktatók és a tanoncok közötti bratyizás. Meg is lepett, hogy amikor először sikerült önálló munkaként egy horizontál eszterga villamos vezérlőszekrényét kicserélnem, és a gépet működőképesé tennem, nemcsak megveregette a vállam, de meghívott egy műszak utáni

koccintásra a *Kispizkos* becenévre hallgató kocsmába, ahova mi, tanoncok be se mertük tenni a lábunkat. Nagy megtiszteltetésnek számított a meghívás.

Amikor beléptünk a gúnynévéhez igencsak méltó kis csehóba, a söntéspult mögött álldogáló csapos kérdően nézett rá, ő meg bólintott, hogy a szokásosból kér kettőt. Az előhalászott a pult alól egy kancsót, és kitöltött kétszer egy deci – mint utóbb kiderült – zöldszilvánit, de háromdecis poharakba. Géza bácsi megkóstolta, én nem mertem, csak vártam. Ez jó lesz – jelezte fejének biccentésével –, mire a csapos feltöltötte a poharakat szódával. Hosszúlépés, konstatáltam, csak úgy magamban. *Ez jó lesz a szomjoltásra, Imre* – mondta a csaposnak –, majd rámutatva a félliteres üvegkancsóra meg a szárazjeges hűtőedényben álldogáló szódásüvegre, mindjárt ki is egészítette a rendelést. Amikor Imre a kancsót is feltöltötte, meg a szódát is kitette, a mesterem elindult a pénztárhoz fizetni. A csapos meg intett nekem, hogy vihetem az italokat az asztalhoz. Mire átcihelődtem a félreeső sarokban kiszemelt asztalhoz, a fizetés is megvolt, így aztán már a magunkét ültünk le meginni.

Úgy emlékszem, műszaki dolgokról kezdte a beszélgetést, de én eldöntöttem, hogy azt próbálom inkább ellesni tőle, hogyan, miféle szertartás szerint és milyen tempóban iszik. A hosszúlépést, még mielőtt a témájába merült volna, tényleg egy szuszra itta meg. Látszott, hogy a műszak nagyobbik részét az öntödében töltötte. Bár én a forgácsolóban dolgoztam aznap, vele tartottam. Jó idő eltelt, mire a kancsóért nyúlt. Egy decinél többet soha nem töltött, de a beszélgetés alatt a bornál több szódát sem engedett a pohárba. Sőt, ahogy telt az idő, mindig kevesebb lett a szóda. Azon gondolkodtam, ez most kisfröccs vagy micsoda. Amikor észrevette, hogy nem a műszaki fejtegetésére, hanem a pohár dolgára figyelek, megkérdezte, mire vélje. Megvallottam, hogy mint annyi mást, a borral élés dolgát is tőle szeretném eltanulni. Elmosolyodott, mert annak idején, ő is a mesterétől leste el a kocsmatikát, merthogy neki Doberdónál maradt az apja. Hát apád nem mutatja – kérdezte, fején az elmaradhatatlan sapkát hátratulva. Apám inkább sörös, anyám a bort utálja, a nagyapám itta egyedül, de ő már meghalt!

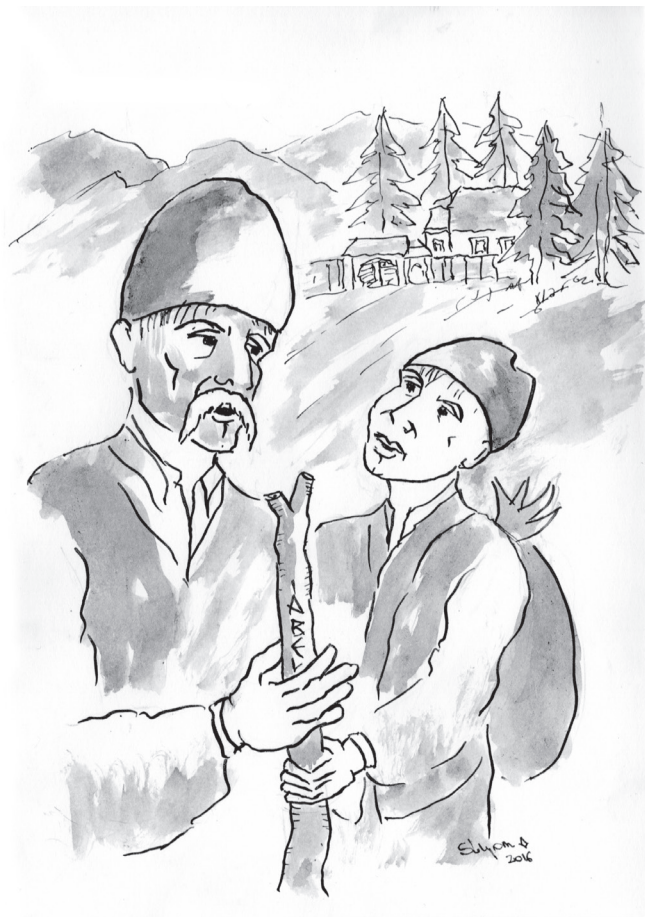
Nem tartott soká a borillemntani kurzus. Néhány alapszabály, ennyi az egész. Még vízzel se igyak olyan bort – szólt az első intelem –, amelyik nem ízlik, mert nem fogom érezni, mikor nem okoz már igazi örömet. Ezért kell a kóstolás. Ha szomjas vagyok, a víz több legyen, mint a bor. Társaságban, kis adagokban, lassan, kortyolva igyak. A szóda csak arra kell, hogy frissen tartsa a bor ízeit és kordában a szomjad. Nem kell a sok koccintás meg a tósz, nem kell a nagyivókkal versenyre kelni. Az ízek miatt fontos a fokozatosság. A hígítottól haladj a tiszta, a gyengétől az erős felé, folyamatosan csökkentve az elfogyasztott mennyiséget! Őrizd a borral kialakított kapcsolatod, hangulatod és lelked egyensúlyát! Tiszteld, a bort, az utolsó pohárral tisztán köszönj el tőle! Amire ezt kimondta, alig egy korty, de már

tiszta bor maradt a poharunkban, azzal koccintottunk először és utoljára az este folyamán.

Visszahúzta szemébe a sapkáját, vállára terítette zakóját, és hóna alatt a disznóbőr táskájával elindult a kijárat felé. Követtem. Még egy intés Imrének, máris az utcán voltunk. Szó nélkül megveregette a vállamat, aztán ment, biztos, egyenes és könnyed léptekkel, hazafelé. Én épp a másik irányba tartottam. Már nem látja, gondoltam, kipróbáltam hát azokat a biztos, egyenes és könnyed lépteket. Azokban pedig hiba nem esett. Csodálatosan tiszta volt az agyam, bár az égre nézve, a csillagok mintha közelebb lettek volna.

— ... —

Mindaz, amit akkor, azon a délutánon megtanultam, később arra készítetted, hogy a magam kertjébe fehér, fröccsözésre is alkalmas bort adó szőlőt telepítsek. Így lett aztán 400 tő szintiszta, kedvemre való bort adó Chardonnay a portám kincse.

Szekeres Mária

Így vezetsz...

lehetetlen szemedbe nézni -
csak magam tekintete követ.
az Ég olyan hajlékony és sötét...
itt látom tiedet. az árnyak
nem beszélnek: suttogásuk
csak én vagyok. minden mi én
és mégsem én – felhőkben
vándorlok. ha az Éj sötét, Te ott vagy.
kiemelsz, s boldog vagyok, hogy
érintettél ismét, és, hogy Veled
vagyok. nem tudok szemedbe nézni -
a Mindenség tekinteted, de bennem
látsz, nézel láthatatlan, és így vezetsz.

Vers

verset lehet írni, sírni is lehet, és nevetni,
nevetni mindent. vaksötét az éj kint,
bent alom-meleg hív álomra újra.
halkan szól egy hárfamuzsika.
lelkemben pereg le minden húrja.
tudom, hogy bennem vagy!
vaksi lelkem most rest az örömré-
így ünnepellek, Áldott Ostya?!
de Neked nem kell most hamis,
erőszak-szózat, szép szavak...
kiüresedve is Benned élek,
és ez most így Igaz.